

2011. március 03. - 5. **A főkirálybírák mellett voltak a székekben alkirálybírák is, egy vagy kettő, a szükség szerint, akik a fiúszékek törvénykezését vezették.**

Az 1559.-i országgyűlés elrendelte, hogy a királybíró ha a törvényszékeken személyesen nem lehet jelen, magát helyettesítse. Az ebből következett szükség indíthatta Báthory Istvánt, hogy egy székre két királybíró is nevezett ki, s ez hozta aztán létre az alkirálybírák intézményét. Szükség lett rá a fiúszékek törvényszékének vezetése végett. Ezek pótolták az eltörölt székbírák helyét.

Helyettes királybíróról (két más megnevezett királybíró mellett) Báthory Istvánnak egy 1574.-i rendelete szól először Csíkban. Az alkirálybíró (vicejudex) név először az 1594.-i fejérvári országgyűlés határozataiban jön elő. 1602-ben Háromszéken a kapitány mellett két királybíró szerepel. Utasításul kapják, hogy «az kapitány és az királybíró uraim minden rendeket: nemességet, lófőiséget és szabad székelységet, kit-kit az ő rendi szerént szabadságában és állapotjában megtartsanak, és jó igazsággal éltesse. Törvényt pedig minden székeken s székes helyeken és székes napokon szolgáltatassanak, úgy hogy az királybíró uraim minden székeken, Sepsiben, Kézdiven és Orbaiban mind az hárman ott legyenek az törvénytételben, s úgy tehessenek törvényt. Ha hol egyik valamelyik királybíró bizonyos okokért és dolgokért vagy szükségekért az széken ott nem lehetne is, de két királybíró mindenkor törvényt tehessen; egy királybíró pedig törvényt az széken ne tegyen. Ezeknek az királybíráknak pecsétjeikkel minden széken élhessenek (ti. a törvény elé idézésnél). Az kapitány és az királybíró uraim pediglen egymás között megalkudjanak (egyezzenek) és minden ... dolgokban egyetértvén, mikor urunknak (Báthory Zsigmond) őfelségének, vagy generálisnak (Tholdy István «az székelységnek generális kapitánya») valamelyik királybíróhoz levele érkezik, mely csak egyik királybírónak szólna és parancsolna, tehát az királybíró uraim ... egyik az másiknak és harmadiknak értésére adván az dolgot ... egyenlő akaratból és értelemről végezzenek.»

Főkirálybíróról megnevezetten először 1608-ban olvasunk, Kornis Boldizsár «az egész székelységnek generálisa» oklevelében: Csík, Gyergyó és Kászon-széken (csicsai Kelemen Mihály). Ugyancsak hozzá intézett rendeletet Báthory Gábor 1609-ben, Udvarhelyszék kapitánya, királybírája és alkirálybíráival egyetemben.

A kettős, hármas székekben a fiúszékeknek rendszerint külön alkirálybírájuk volt, akit a szék tagjai magok közül szabadon választottak egy évre, megtartván a szék főkirálybírájának a választásban és beiktatásban szokásos befolyását. Udvarhelyszék és Keresztúrfiszék 1762-ben és 1764-ben közös székgyűlésen együttesen jelöl külön az udvarhelyszéki és külön a keresztúrfiszéki alkirálybírárságra hármat a katolikus és hármat a református vallású urak közül. Az első, legtöbb szavazatot kapott jelölt 1762-ben a katolikusok közül kadicfalvai Török Elek Udvarhelyszék részére, és ugyancsak kadicfalvai Török István Keresztúrfiszék részére. Tehát közös szavazattal választanak mindkét székből együttesen és – úgy látszik – tekintet nélkül arra, hogy a jelölt melyik szék területén lakik.

Bardóc-szék azonban egyik jelölésben sem szerepelvén: ez (úgy látszik) külön választotta a maga alkirálybíráját 1635.-i külön kiváltsága alapján.

IV. Székely fő- és vicetisztek (Erdély.ma)

Írta: Adminisztrátor

2011. március 04. péntek -

Rendesen egy-egy főkirálybíró volt minden széken, s egy-egy királybíró a fő- és a fiú-széken, vagy székeken. De van rá eset, hogy két alkirálybíró is van egy főszéken, s akkor egyik mintegy az alkapitány helyét pótolja. 1651-ben Udvarhelyszéken kérdés támad a szék és fejedelem között a főbb tisztek száma és választása iránt, s a fejedelem a szék panaszára azt válaszolja, hogy soha az anyaszékben több vicekapitány és vicekirálybíró nem volt egyszerre, hanem vagy két vicekirálybíró, vagy egy vicekapitány s a másik egy vicekirálybíró, kik a főtisztek helyettesei voltak a szék igazgatásában és törvénykezésében. Megjegyzendő, hogy Keresztúr és Bardócz fiúszékeknek kebli ügyeik intézésére saját külön vice- vagy alkirálybírójuk volt, akik a viceszékeken elnököltek.

Az alkirálybírák választási joga a szék jogkörébe tartozott úgy a XVII., mint a XVIII. és XIX. század folyamán. A szék jogának ismerik el azt úgy az erdélyi törvénykönyvek, mint a Leopoldi-diploma 1691-ben. Marosszék «constitutioi» (1610-1718: III. r. 5. a.) a vicekirálybírók választásáról azt mondják, hogy «mindenkoron a főtisztek vicekirálybírókat a nemes székekkel megegyezett akaratból candidáljanak, válasszanak és eskessenek, nem maguk autoritásokból.»

Az al(vice)királybíró hittet fogadta, hogy a fejedelem (később a király) iránt hűséggel s a főtiszthez engedelmességgel lesz, a haza törvényeit, s a székely nemzet régi jogszokásait megtartja, hivatalát a Tripartitum, Approbata és Compilata törvények s a szék constitutioi szerint folytatja; minden rendeknek személyválogatás nélkül igazságot szolgáltat, szabadságát megtartja, új szokást be nem hoz; a főtisztnak a bírságokból jární szokott jövedelmét kiadja, a vétkeket törvényesen bünteti stb.

Dr. Szádeczky Kardoss Lajos